

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası
Takipçilerinin “Fikhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Kışın Namazı Cem Etmenin Şartları

Yahya Velid Cüneyne'ne

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Sevgili Şeyhimiz, sizden kışın cem etmenin hükümlerini ve cem etmenin şartının ne olduğunu açıklamanızı istiyorum? Şiddetli rüzgârın olmadığı soğuk, cem etmeyi mubah kılan bir mazeret midir? Ruhsat süresi dolmadan önce yağmur durursa, cem etmek caiz olur mu?

Bizi detaylı olarak aydınlatınız. Allah sizi mübarek kılsın.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Bildiğiniz üzere biz, ümmetin vahdeti ve benzeriyle ilgili konular dışında ibadetlerde benimseme yapmıyoruz; bu da bayram ve zekat gibi şerî sebeplerden dolayıdır... Ancak sorunuzla ilgili namaz hükümlerini, Hizbin daha önce (Ali Ragib) adına yayınladığı benimseme olmayan ancak içerisinde muteber delillerin olduğu (Ahkamu's Salah) kitabından aktaracağım:

[İki namazın arası cemetmek (birleştirmek)...

1- Namazın kısaltıldığı yolculukta (seferde) öğle ile ikindinin ve akşam ile yatsının arasını cem etmek (birleştirmek) caizdir. İkinci ile akşamın, yatsı ile sabahın, sabah ile öğlenin arasını cem etmek ise caiz değildir. İbn Ömer'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ جَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ “Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem yolculuk hızlı olduğu zaman akşam ile yatsı (namazının) arasını cem ederdi.” Enes Radiyallahu, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in, كَانَ يَجْمَعُ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ “Öğle ile ikindi (namazının) arasını cem ettiğini” rivayet etmiştir. Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den, öğle ile ikindi veya akşam ile yatsı gibi bu iki namazın dışında cem ettiği rivayet edilmemiştir. İbadetler tevkifi olup nâssta geçenlerle sınırlıdır ve bu sınırda durulur. Bu yüzden nâssta geçen namazların dışındakilerde cem etmek caiz olmayıp ikisinin arasını yani öğle ile ikindinin ve akşam ile yatsı namazlarının arasını takdim ve tehir ederek cem etmek caizdir. Dolayısıyla bu ikisinin arasını ilk vakitte veya ikinci vakitte cem etmek caizdir. Ancak şayet ilk vakitte evinde ise ikinci vakti ilk vakte takdim etmesi daha evladır, yok eğer yolculuk halindeyse ilk vakti ikinci vakte tehir etmesi daha evladır. Zira İbn Abbas'tan şöyle rivayet edilmiştir: أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا زَالَتْ الشَّمْسُ وَهُوَ فِي الْمَنْزِلِ قَدَّمَ الْعَصْرَ إِلَى وَقْتِ الظُّهْرِ وَيَجْمَعُ بَيْنَهُمَا فِي الرَّوَالِ، وَإِذَا سَافَرَ قَبْلَ الرَّوَالِ أَخَّرَ الظُّهْرَ إِلَى وَقْتِ الْعَصْرِ ثُمَّ جَمَعَ بَيْنَهُمَا فِي وَقْتِ الْعَصْرِ “Size Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in (yolculukta kıldığı) namazını haber vereyim mi? (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) evdeyken güneş zeval olursa (öğle vaktinde batıya kayarsa), ikindi (namazını) öğle vaktine taktim ederdi ve zeval vaktinde iki (namazın) arasını cem ederdi. Şayet zevalden (öğle vaktinde batıya kaymadan) önce yolculuğa çıkmışsa öğle (namazını) ikindi vaktine tehir eder, sonra ikindi vaktinde ikisinin arasını cem ederdi.” İlkinin başında, cem etmeye ve ikisi arasında cemi takdimle devam edeceğine niyet etmesi gerekir. Cemi takdim ile cem eder, ikamet ettiği yere ulaşır ve ikinci (namaz) vakti girmeden önce ikamet ederse, eğer her iki namazı da kılmışsa cem sahih olur, aksi takdirde sadece kıldığı namaz sahih olur.

2- Namazda cem etmek sahih sünnetle şabittir. Zira Enes'ten şöyle rivayet edilmiştir: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسُ أَحَرَ الظُّهْرِ إِلَى وَقْتِ العَصْرِ، ثُمَّ نَزَلَ فَجَمَعَ بَيْنَهُمَا، فَإِنْ رَاعَتِ الشَّمْسُ مَیْلَتَهُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَرْتَحِلَ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ رَكِبَ وَارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسُ أَحَرَ الظُّهْرِ حَتَّى يَنْزِلَ لِلْعِشَاءِ، وَإِنْ ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسُ أَحَرَ الظُّهْرِ حَتَّى يَنْزِلَ لِلْعِشَاءِ، ثُمَّ جَمَعَ بَيْنَهُمَا “Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem güneş batıya doğru meyletmeden önce yolculuğa çıkmışsa öğle namazını ikindiye kadar geciktirir, daha sonra iner ve ikisinin arasını cem ederdi. Fakat yolculuğa çıkmadan önce güneş tepe noktasından batıya doğru meyletmemişse önce öğle namazını kılar ve ardından da yolculuğa başlardı.” Enes, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den, أَنَّهُ إِذَا عَجَلَ عَلَيْهِ السَّفَرُ يُؤَخِّرُ الظُّهْرَ إِلَى أَوَّلِ وَقْتِ العَصْرِ فَيَجْمَعُ “Acele yola çıkması gerektiğinde öğle (namazını) ikindinin ilk vaktine kadar geciktirir ve ikisinin arasını cem ederdi, akşam (namazını) geciktirir, ufuktaki kızılılık kaybolduğunda akşam ile yatsı namazının arasını cem ederdi.” şeklinde rivayet etmiştir. Muaz Radiyallahu Anh'tan şöyle rivayet edilmiştir: Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, كَانَ فِي عَرُورَةِ تَبُوكَ إِذَا رَاعَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَرْتَحِلَ جَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ، وَإِنْ ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسُ أَحَرَ الظُّهْرِ حَتَّى يَنْزِلَ لِلْعِشَاءِ، وَإِنْ ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسُ أَحَرَ الظُّهْرِ حَتَّى يَنْزِلَ لِلْعِشَاءِ، ثُمَّ جَمَعَ بَيْنَهُمَا “Tebuk gazvesi sırasında konaklamışken güneş tepe noktasını aşmışsa öğle ile ikindi namazını cem ederek kılar, sonra yola çıkardı. Güneş tepe noktasını aşmadan yola çıktığı zaman öğle namazını ikindi vaktine kadar tehir eder ve ikisini cem ederek kılar. Akşam için de bu şekildeydi; konaklamışken güneş batmışsa akşam ile yatsı namazını cem ederek kılar, sonra yola çıkardı. Güneş batmadan önce yola çıktığı zaman da akşam namazını yatsı vakti girene kadar geciktirir, sonra ikisini cem ederek kılar.” Bu hadislerin hepsi sahihtir. Bunlar, öğle ile ikindinin arasını takdim ve tehir ederek cem etmenin ve akşam ile yatsının arasını takdim ve tehir ederek cem etmenin caiz olduğunu açık bir şekilde göstermektedir.

3- Ancak bu namazları cem etmenin, Arafat'ta Arafe gününün, Müzdelife gecesinin, namazların kısaltıldığı yolculuğun ve yağmurun dışında yapılması caiz değildir. Arafat ve Müzdelife'ye gelince; çünkü Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem Arafat ve Müzdelife'de cem etmiştir. Sefere (yolculuğa) gelince; çünkü yağmurun dışında cem etmenin hasıl olduğuna delalet eden hadisler, cem etmenin sadece yolculuk sırasında yapıldığına delalet etmektedir. Nitekim bu, birçok hadis lafızlarından anlaşılmaktadır; örneğin şu metnin geçtiği bir hadis gördünüz: إِذَا عَجَلَ عَلَيْهِ “Yolculuğa çıkmışsa”, إِذَا ارْتَحَلَ “Yolculuk hızlı olduğu zaman”, إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ “Acele yola çıkması gerektiğinde” ve yolculuğa delalet eden diğer hadisler gibi. Bazı rivayetlerin de yolculuk hakkında olduğu gayet açıktır; İbn Abbas'ın şu hadisinde olduğu gibi: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْمَعُ فِي السَّفَرِ بَيْنَ صَلَاةِ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ إِذَا كَانَ عَلَى ظَهْرِ سَيْرٍ، وَيَجْمَعُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ “Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, yolculuk sırasında öğle ile ikindi namazının arasını cem ederdi, eğer yolculuğu devam ederse akşam ile yatsı namazının arasını da cem ederdi.” Yine İbn Abbas'tan Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den şöyle rivayet edilmiştir: كَانَ إِذَا رَاعَتِ الشَّمْسُ فِي مَنْزِلِهِ جَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ قَبْلَ أَنْ يَرْكَبَ، وَإِذَا لَمْ تَزِغْ لَهُ فِي مَنْزِلِهِ سَارَ حَتَّى إِذَا حَانَتْ الْعِشَاءُ نَزَلَ فَجَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ، وَإِذَا حَانَتْ الْمَغْرِبَ فِي مَنْزِلِهِ جَمَعَ بَيْنَهُمَا وَبَيْنَ الْعِشَاءِ، وَإِذَا لَمْ تَحْنُ فِي مَنْزِلِهِ رَكِبَ حَتَّى إِذَا حَانَتْ الْعِشَاءُ نَزَلَ فَجَمَعَ بَيْنَهُمَا (Allah'ın Rasulü Sallallahu aleyhi ve Sellem) konaklarken güneş tepe noktasını aşarsa yola çıkmadan önce öğle ile ikindi namazını cem ederek kılar. Ancak güneş henüz tepe noktasını aşmamışsa ikindi vakti girene kadar yol giderdi. Sonra konaklayıp öğle ile ikindiye cem ederek kılar. Konaklamışken akşam vakti girdiği zaman akşam ile yatsı namazlarını cem ederek kılar. Ancak henüz akşam vakti girmemişse yola düşer, yatsı vakti girince konaklayıp akşam ile yatsıyı cem ederek kılar.” Tüm bunlar, cem etmenin seferle kayıtlı olduğuna dair karinedir. Burada kastedilen, namazların kısaltıldığı yolculuktur; çünkü (السفر- yolculuk) kelimesindeki (ال) takısı, ahit içindir, yani ahdedilmiş yolculuk içindir; bu da namazı kısaltacak kadar yolculuk sayılan şerî yolculuktur/seferdir.

4- Yağmurda cem etmeye gelince; Ebu Seleme İbn Abdurrahman'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Yağmurlu günde akşam ile yatsının arasını cem etmek (birleştirmek) sünnettendir.” [El-Esram rivayet etti.] “Sünnettendir” sözü, Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sünnetine atfedilir. Dolayısıyla hadis olmaktadır. Hişam bin Urve şöyle demiştir: “Eban İbn Osman'ın yağmurlu bir gecede iki namazı, yani akşam ve yatsı namazlarını birleştirdiğini ve onunla birlikte Urve İbn Zübeyr, Ebu Seleme İbn Abdurrahman ve Ebu Bekir İbn Abdurrahman'ın da bu ikisini onunla birlikte kıldıklarını ve bunu inkar etmediklerini gördüm. Onların asrında buna muhalefet hiç kimse

olmadığından dolayı icma olmaktadır.” [El-Esram rivayet etti.] İbn Ömer’den şöyle rivayet edilmiştir: **“Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem Medine’de, yağmurlu (günde) öğle ile ikinci namazının arasını cemetmiştir.”** Cabir İbn Zeyd ve İbn Ömer’den şöyle rivayet edilmiştir: **“Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem Medine’de öğle ile ikinci namazını birlikte sekiz rekat, akşam ile yatsı namazını da yedi rekat olarak kıldırıştır. Ravilerden Eyyub kendisinden önceki ravi Cabir’e bu olay yağmurlu bir gecede vaki olmuş olabilir mi?’ diye sormuş, o da “muhtemelen” diye cevap vermiştir.”** [Buhari rivayet etti.] Yani Ebu Eyyub es-Sahtiyâni Cabir İbn Zeyd Ebu Şa’sa’ya bu cem etme yağmurlu bir gecede olabilir dediğinde ona şöyle demiştir: Muhtemelen senin dediğin gibi olmuştur. Bu hadisi tahric etmesinin ardından aynı şekilde Malik de yağmur ihtimalini söylemiştir. Bu delillerin tamamı bir bütün olarak yağmurlu (havada) takdim ve tehir olarak cem etmenin caiz olduğuna delalet etmektedir. Yağmurdan kastedilen, adına yağmur denilecek kadar olan şeydir; yani meşakkat olup olmadığına bakmaksızın elbiseyi ıslatacak kadar olan şeydir. Zira Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in, odasıyla mescid arasında hiçbir şey olmadığı halde yağmurlu (günde) cem ettiği rivayet edilmiştir. Dolayısıyla ister camide olsun ister evde olsun, ister namaza başladığında yağmur yağsın isterse yağmasın fark etmez. Çünkü hadis, meşakkat ile illetlendirilmemiştir; bu yüzden tevkifi olarak alınır. Çünkü camide ya da başka bir yerde olduğu herhangi bir metinde geçmemiştir; bu yüzden mutlaklığı üzere kalmaya devam eder. Ayrıca Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem’den şu da sabit olmuştur: **كَانَ يَجْمَعُ فِي بُيُوتِ أَزْوَاجِهِ إِلَى الْمَسْجِدِ** “Eşlerinin evlerini, mescidin (yanına) topluyordu.” Çünkü hadis şöyle diyor: **“يَوْمَ”** [Yağmurlu günde] ve **“فِي الْمَطَرِ”** [Yağmurda]. Ebu Eyyub es-Sahtiyâni de ihtimal olarak şöyle demiştir: **“لَيْلَةَ مَطِيرَةٍ”** [Yağmur gecesini] Bundan kastedilen namaza başladığında yağmurun yağıyor olması değil, vaktin yağmur vakti olmasıdır. Çünkü cem etmenin sebebi, namazı cem etmeyi mubah kılan özürdür; şayet özür varsa, yolculuk gibi mutlak olarak cem etmek caiz olur. Aynı şekilde şayet yağmur yağdığı takdirde ister meşakkat olsun ister olmasın, ister mescidde olsun ister başka bir yerde olsun mutlak olarak cem etmek caiz olur.

5- Arafat, Müzdelife, yolculuk ve yağmur haricinde olana gelince; kesinlikle cem etmek caiz değildir ve cem etmek için bir illet olmadığından dolayı meşakkat gerekçesiyle başka hiçbir şey bunlara kıyas edilmez. Çünkü meşakkat, nâsslarda şerî bir illet olarak geçmemiştir. Dolayısıyla illet olmaksızın kıyas gerçekleşmez. Ayrıca ibadetlerde illet aranmaz ve onlara kıyas yapılmaz...] Kitaptan alıntı bitti.

Umarım bu kadarı yeterli olmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah’tır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 23 Rabi’ul Âhir 1444

M. 17/11/2022

Cevaba, Emir’in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4303/>